

УДК 911.3

ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ

Чернова Г.В.

*Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського, Вінниця, Україна
E-mail: cherrys21@rambler.ru*

В статті висвітлені питання важливості інфраструктурного забезпечення для рекреаційної діяльності регіону, зокрема забезпечення Вінницької області підприємствами готельного, ресторанного та санаторно-курортного господарства. Здійснена бальна оцінка інфраструктурного забезпечення адміністративних районів області.

Ключові слова: територіально-рекреаційний комплекс, інфраструктура, рівень інфраструктурного забезпечення.

ВСТУП

В сучасних умовах трансформації економіки, що відбувається в Україні, здійснюється структурна перебудова господарського комплексу з метою кращого задоволення потреб населення у різноманітних послугах, в т.ч. і рекреаційних. У зв'язку з цим посилюється потреба у подальшому вдосконаленні геопросторової організації територіально-рекреаційних комплексів різних таксономічних рівнів. Зважаючи на це, а також на значний рекреаційний потенціал різних регіонів України, зокрема Вінницької області, виникає потреба наукового обґрунтування рекреаційної діяльності з метою створення найбільш сприятливих умов для відпочинку населення.

Наукові розробки, присвячені суспільно-географічним аспектам дослідження рекреації, її ролі в розвитку господарських комплексів регіонів, викладені в роботах Преображенського В.С., Мироненка М.С., Твердохлебова І.Т., Крачила М.П., Веденіна Ю.А., Недашківської Н.Ю., Котлярова Є.А., Долішнього М.І., Ігнатенка О.М. та багатьох інших дослідників. Серед сучасних дослідників територіальної організації рекреаційної діяльності слід назвати Бейдика О.О., Любіцеву О.О., Мацолу В.І., Жученка В.Г., Смаля І.В., Царика Л.П., Кривець А.Г., Філоненко І.М. Вони враховують специфіку соціально-економічного розвитку окремих регіонів України, структурні зміни, що відбуваються в територіально-рекреаційних комплексах в умовах ринкової економіки.

Метою роботи є дослідження інфраструктурного забезпечення рекреаційної діяльності Вінницької області.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Важливою передумовою функціонування територіально-рекреаційного комплексу (ТРК) є наявність високого рівня інфраструктурного забезпечення. За функціональним призначенням інфраструктура ТРК поділяється на виробничу (транспорт, зв'язок, будівельна індустрія, водо-, енергопостачання) і соціальну

(підприємства ресторанного господарства, торгівлі, побутового обслуговування, культури, охорони здоров'я) [1] .

З точки зору організації інфраструктурного забезпечення рекреаційного процесу в Вінницькій області одне з провідних місць належить транспортній системі, яка визначає доступність території для рекреантів. При плануванні подорожі потрібно враховувати такі фактори, як безпека подорожі, вартість, комфортабельність, можливість зупинки на шляху пересування, умови відпочинку, сну та харчування, можливість широкого огляду під час поїздки тощо. Чим більший набір позитивних факторів, тим вища вартість транспортної подорожі. Але слід відмітити, що жоден транспортний засіб не задовольняє всього набору вимог. Найбільше значення в структурі туристських перевезень мають автомобільний та залізничний транспорт, при суттєвій перевазі першого.

Область має достатньо розвинену транспортну мережу. Займаючи одинадцять місце в Україні за площею території, Вінниччина має одну з найдовших в державі мережу доріг загального користування – 9,5 тис. км, в тому числі з твердим покриттям – 8,9 тис. км (94%). Щільність автомобільних шляхів сполучення з твердим покриттям – 338 км на 1000 км², що вище, ніж в Україні (271 км на 1000 км² території). Територію області перетинають важливі автомобільні магістралі, які зв'язують Київ з Одесою, Львовом, Кишиневом. Від обласного центру радіально відходять автомобільні дороги, що пов'язують м. Вінницю з районними центрами та іншими поселеннями області. Найбільш забезпеченим автомобільним транспортом є обласний центр (27 % загальної кількості). Найбільшою проблемою розвитку автотранспорту в області є якість доріг, їх оснащення, яке відстає від світових стандартів. Таким чином, важливим завданням області є створення сучасних автошляхів, та реконструкція існуючих доріг. Актуальним є і вирішення проблем сервісного обслуговування та оновлення автопарку. Важливим для подорожуючих є наявність на дорогах рекреаційних пунктів, з обладнаними майданчиками для відпочинку, що створювало б додатковий комфорт. Але на жаль їх кількість на території області недостатня.

Активно використовується у перевезенні туристів залізничний транспорт, особливо важливе значення він має у приміському сполученні. Експлуатаційна довжина залізничних колій загального користування в області складає 1157 км, з яких 335 (29%) є електрифікованими. Щільність залізниць загального користування становить 44 км на 1000 км² території (в Україні–37). Вінницьку область перетинають залізниці, які використовуються для міждержавних сполучень: Москва-Прага, Москва-Софія, Москва-Бухарест, Київ-Легніце, Санкт-Петербург – Одеса. По території області проходять залізниці Південно-Західна, Одеська. В області функціонують Жмеринська та Козятинська дирекції залізничних перевезень, які підпорядковані «Укрзалізниця». В останні роки зросла кількість пасажирів, які скористались річковим транспортом у приміському сполученні – 31 тис. чол. (1995 р. – 1 тис. чол.). Судноплавним є р. Південний Буг між Гніванню та Лаврівкою, між Ладжином і Зятківцями. Значно скоротилась в області робота авіаційного транспорту, що обмежує можливості відвідувати Вінниччину іноземними туристами. Вінницький аеропорт в Гавришівці Вінницького району використовується обмежено. Слід зазначити, що для розвитку та ефективного функціонування ТРК області, важливе значення має показник транспортної забезпеченості адміністративних районів, що визначає доступність території для рекреантів. Найвищий показник спостерігається в Вінницькому, Іллінецькому,

Козятинському, Могилів-Подільському, Тульчинському районах. Найнижчу транспортну доступність має Чечельницький район [3].

Важливим елементом при формуванні та функціонуванні ТРК, невід'ємною складовою індустрії туризму і відпочинку є готельне господарство. Воно в області представлено 23 підприємствами, доходи від основного виду діяльності яких за 2009 р. склали 15874,1 тис. грн., від надання додаткових послуг – 3565,8 тис. грн., інші доходи – 4246,8 тис. грн. Слід зазначити, що більшість підприємств готельного типу Вінницької області мають низьку категорію (одну зірку) або вона взагалі відсутня (76%). Особливе місце серед підприємств готельного типу займають готелі м. Вінниці. Найвищий показник забезпеченості підприємствами готельного господарства має лише Вінницький район області, найнижчий Шаргородський, Барський, Гайсинський, Козятинський райони. Також в області наявні райони, що характеризуються повною відсутністю підприємств готельного господарства, що, звичайно, вкрай негативно впливає на розвиток індустрії відпочинку та туризму в області.

Соціальна інфраструктура в Вінницькій області представлена закладами торгівлі та ресторанного господарства, підприємствами побутового обслуговування, лікувально-оздоровчими закладами, туристичними фірмами та організаціями. Мережа підприємств ресторанного господарства області охоплює ресторани, кафе, бари, їдальні і має тенденцію до скорочення. На 1.01.2009 р. вона складала 1261 закладів на 87938 посадочних місць, з них 28 ресторанів, 400 кафе, закусочних, буфетів, 49 барів, 417 їдалень. Слід зазначити, що більша частина підприємств ресторанного господарства розташовані в сільських населених пунктах. Найбільша кількість підприємств ресторанного господарства зосереджена в м. Вінниця – 145 одиниць. Серед районів найвищу забезпеченість даними підприємствами мають такі райони, як Барський, Вінницький, Гайсинський. Найнижчий показник спостерігається в Крижопільському та Тиврівському районах.

Мережу торговельних закладів Вінницької області складають 2242 магазинів та 600 кіосків, з них 90,3 % підприємств у приватній власності. Найвищу забезпеченість закладами торгівлі мають Вінницький, Козятинський, Тростянецький, Погребищенський, Немирівський, найнижчу Чечельницький, Іллінецький, Муровано-Куриловецький райони та ще ряд інших. Слід зауважити, що в організації роботи торговельних закладів слабо враховується специфіка обслуговування туристів і відпочиваючих. Не знайшла належного поширення і відповідна спеціалізація магазинів, що призводить до збільшення затрат часу на пошук товарів туристського попиту.

Мережа культурного обслуговування області на 1.01.2009 р. нараховує 1051 бібліотек, 1170 закладів культури клубного типу, 2 професійних театри, 26 музеїв, філармонію. Переважна більшість бібліотек (86,7 %) знаходиться в сільській місцевості. Найбільша кількість масових та універсальних бібліотек знаходиться у Барському, Немирівському, Оратівському, найменша – у Піщанському, Чечельницькому, Чернівецькому районах. Бібліотечні фонди масових бібліотек становлять 17,7 млн. примірників книг і журналів. Впродовж останніх років спостерігається зменшення фондів. Більшість закладів культури клубного типу знаходиться теж у сільській місцевості (88%), зокрема виділяються за їх кількістю Барський, Немирівський та Жмеринський райони. В області функціонує два професійних театри: Вінницький обласний академічний музично-драматичний театр ім. М.Садовського та Вінницький обласний театр ляльок. Рівень забезпеченості

місцями в залах для глядачів відповідно становить 4,6 та 0,6 місця в розрахунку на 10 тис. осіб населення. У 2009 р. на Вінниччині працювало 4 парки культури і відпочинку. Площа, яку займають парки складає 111,1 га. На територіях парків працювало 28 атракціонів та 35 ігрових автоматів, 70 об'єктів дозвілля, 9 виробничих підрозділів.

Найбільше значення, на нашу думку, для розвитку рекреації мають санаторно-курортні установи та інші заклади відпочинку. На території Вінницької області, станом на 1.01.2009 р. розташовано 30 закладів тривалого перебування, з них 21 – санаторій, 6 – санаторіїв-профілакторіїв та 3 бази відпочинку, із загальною кількістю місць у місяць максимального заповнення – 5995. В оздоровчих закладах області у 2009 р. протягом тривалого часу було оздоровлено 80384 чол., а протягом одного-двох днів – 624 чол. Найвищу забезпеченість санаторно-курортними установами та закладами відпочинку мають Хмельницький, Вінницький, Могилів-Подільський райони. У Вінницькій області є райони де практично відсутні такі заклади: Бершадський, Іллінецький, Калинівський, Липовецький, Літинський, Муровано-Куриловецький та багато інших.

Крім того, на Вінниччині у 2009 р. функціонувало 765 дитячих оздоровчих таборів, у яких було оздоровлено 83605 дітей. Найбільшу цінність, звичайно, мають позаміські оздоровчі дитячі табори, найбільше їх в таких районах як Вінницький (3),Тростянецький (2), Могилів-Подільський (2) та деяких інших.

Велику роль у функціонуванні територіально-рекреаційного комплексу області відіграють туристичні фірми. Найбільш потужними серед них є ЗАТ «Вінницятурист», ПП «Уквіза», ТОВ "Вінницьке бюро міжнародного молодіжного туризму "Супутник", ПП "Спадщина", ПП "Вінтур-плюс". Власну матеріальну базу, тобто власні підприємства розміщення туристів (готель, санаторій) та власні підприємства харчування має лише - ЗАТ "Вінницятурист". Протягом 2009 р. туристичними фірмами Вінницької області обслуговано 49,1 тис. чол., з них 67% - туристи, охоплені внутрішнім туризмом. На нашу думку, наявність туристичних організацій та їх ефективне функціонування у області є однією з найважливіших умов функціонування ТРК.

ВИСНОВКИ

Шляхом сумування оцінок транспортної доступності, забезпеченості санаторно-курортними установами, підприємствами готельного господарства, закладами торгівлі та ресторанного господарства можна визначити інтегральну бальну оцінку інфраструктурного забезпечення ТРК по адміністративним районам і по області в цілому. Відносно високий рівень інфраструктурного забезпечення рекреаційного процесу мають Вінницький, Могилів-Подільський, Барський, Гайсинський, Козятинський та Тульчинський райони, інші райони відстають від них (рис.1). Загалом інфраструктура рекреаційної галузі Вінницької області розвинена недостатньо, що значно стримує вихід області на ринок рекреаційних послуг.

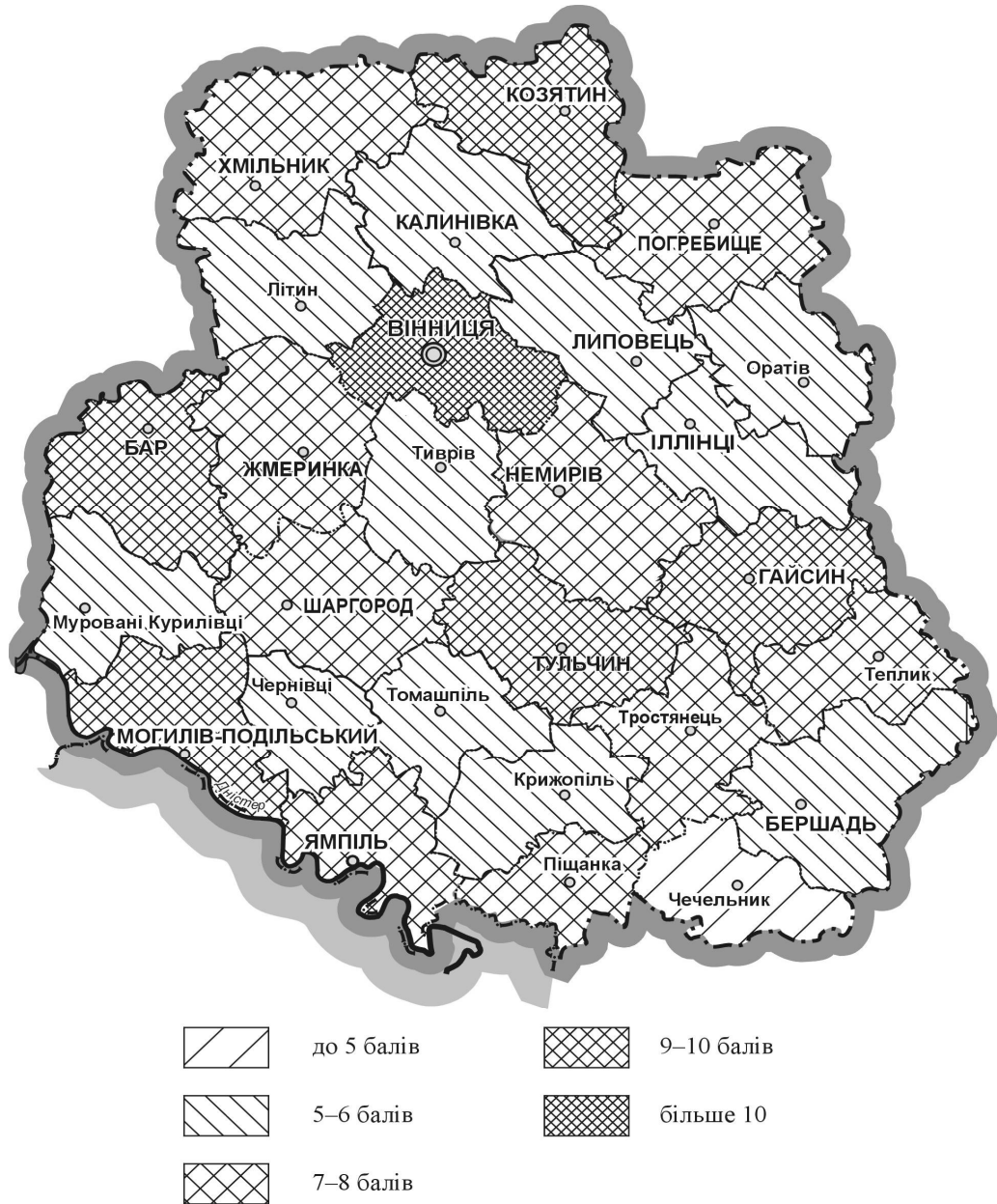

Рис. 1. Інтегральна бальна оцінка інфраструктурного забезпечення рекреаційної діяльності Вінницької області

Список літератури

1. Кузик С., Олесевич Д. Менеджмент туризму в регіоні / С. Кузик, Д. Олесевич // Регіональна економіка. – 1999. – № 1. – С. 103-109.
2. Статистичний щорічник Вінниччини за 2009 р.
3. Чернова Г.В. Значення регіональної інфраструктури для розвитку територіально-рекреаційного комплексу Вінницької області / Г.В. Чернова // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Регіон – 2006: стратегія оптимального розвитку» (15-16 травня 2006 р., м. Харків) // РВВ Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Харків, 2006. – С. 184 – 187

Чернова Г.В. Інфраструктурное обеспечение рекреационной деятельности региона / Г.В. Чернова // Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского. Серия: География. – 2011. – Т. 24 (63). – №2, ч. 2 – С. 286-291.

В статті висвітлені питання важливості інфраструктурного забезпечення для рекреаційної діяльності регіону, зокрема забезпечення Вінницької області підприємствами готельного, ресторанного та санаторно-курортного господарства. Здійснена бальна оцінка інфраструктурного забезпечення адміністративних районів області.

Ключові слова: територіально-рекреаційний комплекс, інфраструктура, рівень інфраструктурного забезпечення

Chernova A.V. Infrastructural providing of recreational activity of the region / A.V. Chernova // Scientific Notes of Taurida National V. I. Vernadsky University. – Series: Geography. – 2011. – Vol. 24 (63). – № 2, p. 2 – P. 286-291.

In the article the lighted up questions of importance of the infrastructural providing for recreational activity of region, in particular providing of the Vinnitsa region the enterprises of hotel, restaurant and sanatorium-resort economy. Realizable ball estimation of the infrastructural providing of administrative districts of region.

Keywords: territorial-recreational complex, infrastructure, level of the infrastructural providing.

Поступила в редакцію 08.04.2011 г.